

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-195>

УДК 338.48:332.1

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-ПОЛЬЩА В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

HISTORICAL BACKGROUND AND MODERN SCIENTIFIC APPROACHES TO THE RESEARCH OF CROSS-BORDER COOPERATION UKRAINE-POLAND IN THE TOURISM INDUSTRY

Мороз Соломія Романівна

доктор філософії з туризму, викладач,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4742-6984>

Цесьців Діана Степанівна

кандидат географічних наук, старший викладач,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7794-8049>

Гула Лілія Володимирівна

старший викладач,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5270-2066>

Moroz Solomiia, Tsestsiv Diana, Hula Liliia
Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

Стаття присвячена історичним передумовам та сучасним науковим підходам до дослідження транскордонного співробітництва Україна-Польща в галузі туризму. Визначено, що транскордонні регіони традиційно є простором для інтенсивних соціально-економічних, культурних і торгівельних взаємодій, які формують підґрунтя для розвитку туризму. Проаналізовано сучасні тенденції транскордонної співпраці, зокрема створення інтегрованих туристичних маршрутів, формування туристичних кластерів, впровадження цифрових технологій та посилення екологічно сталих практик. Окреслено основні проблеми, які впливають на розвиток транскордонних територій: нерівномірність соціально-економічного розвитку, інфраструктурні обмеження, візові бар'єри, відмінності нормативно-правової бази та загрози безпеці. Запропоновано комплексний методологічний підхід, який поєднує аналіз та синтез, історико-географічний метод, системний підхід, метод узагальнення та порівняння. Узагальнено, що транскордонне співробітництво є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності туристичних регіонів.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, туризм та рекреація, прикордонні регіони, методи дослідження, методологія, наукові підходи.

The article is devoted to the historical prerequisites and modern scientific approaches to the study of cross-border cooperation between Ukraine and Poland in the field of tourism. The relevance of the topic is determined by the fact that in modern conditions of globalization, cross-border cooperation acquires a qualitatively new meaning. And acts as an important tool for territorial integration, promotes the unification and rational use of tourism resources, supports the development of infrastructure and the formation of a competitive tourism

product. The aim of the study is to substantiate the historical prerequisites for the formation of Ukrainian-Polish cross-border cooperation and analyze scientific approaches to its research in the tourism industry. The methodological basis of the study is formed by the following methods, analysis and synthesis for processing scientific sources, generalizing theoretical approaches to the development of cross-border tourism; historical and geographical method for studying the prerequisites for the formation of cross-border tourist relations, the influence of historical processes and cultural contacts on the development of tourism and recreation; systemic method for considering the cross-border region as an integral socio-economic system, within which authorities, tourism business, local communities and infrastructure elements interact; generalization method for drawing conclusions regarding current trends, problems and prospects for the development of tourism and recreation in the context of cross-border cooperation. It is determined that cross-border regions are traditionally a space for intensive socio-economic, cultural and trade interactions, which form the basis for the development of tourism. Modern trends in cross-border cooperation are analyzed, in particular the creation of integrated tourist routes, the formation of tourist clusters, the introduction of digital technologies and the strengthening of environmentally sustainable practices. The main problems that affect the development of cross-border territories are outlined: uneven socio-economic development, infrastructure restrictions, visa barriers, differences in the regulatory framework and security threats.

Keywords: cross-border cooperation, tourism and recreation, border regions, research methods, methodology, scientific approaches.

Постановка проблеми. Транскордонні регіони завжди були зонами активного соціально-економічного, культурного та торговельного обміну, що стало передумовою для розвитку різних видів подорожей та рекреації ще задовго до формування сучасних державних кордонів. У сучасних умовах глобалізації транскордонне співробітництво набуває якісно нового змісту. Воно виступає важливим інструментом щодо інтеграції території, сприяє об'єднанню та раціональному використанню туристичних ресурсів, підтримує розвиток інфраструктури, а також формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Для України, яка активно рухається шляхом європейської інтеграції, взаємодія з Польщею має особливо важливе значення. З урахування цього, регіони, які межують між собою, отримують можливість формувати комплексні транскордонні туристичні продукти, розробляти інтегровані маршрути, реалізувати культурні та екологічні проекти, що значно підвищують конкурентоспроможність цілих прикордонних зон. Водночас розвиток туризму в транскордонних регіонах супроводжується низкою проблем, серед яких різний рівень соціально-економічного розвитку сусідніх територій, відмінність у правових нормах, стандартах якості туристичних послуг, а також складнощами у координації між інституціями різних держав. Ці чинники значною мірою можуть стримувати повноцінну інтеграцію туристичного потенціалу та знижувати ефективність спільних ініціатив. Таким чином, комплексний методологічний підхід дає змогу визначити перспективні шляхи інтеграції туристичного простору, оптимізувати викорис-

тання ресурсів та забезпечити сталий розвиток транскордонних територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку туризму в умовах транскордонного співробітництва привертає значну увагу серед українських дослідників. Науковці І. Дубовіч, Р. Мацько та О. Рожкович досліджували сучасні теоретико-методологічні засади використання еколого-туристичних ресурсів у прикордонних регіонах України та суміжних країн ЄС, акцентуючи увагу на необхідності оптимізації їхнього раціонального та ефективного використання [1]. Ю. Згурська розглядає транскордонне співробітництво як вагомий чинник розвитку міжнародного ділового туризму. Науковиця наголошує на реалізації спільних ініціатив, спрямованих на просування бізнес-туризму, проведення маркетингових та рекламних кампаній у партнерстві транскордонних організацій і туристичних агентств, які здатні істотно підвищити конкурентоспроможність регіонів і їхню привабливість для ділових мандрівників [3]. Ю. Мігуценко проаналізувала передумови розвитку транскордонного туризму між Україною та Польщею, охарактеризувала основні форми та напрями транскордонного туристичного співробітництва, а також здійснила моніторинг візової політики й особливостей туристичних обмінів між сусідніми країнами [5]. І. Ільюшонок та Н. Габчак зосередили увагу на специфіці транскордонного співробітництва України в сфері туризму в умовах воєнного стану. Дослідниці зазначають, що для подальшого розвитку партнерства необхідно посилити координацію між органами влади та туроператорами, підтримувати спільні туристич-

тичні ініціативи, а також залучити інвестиції у вдосконалення туристичної інфраструктури та об'єктів транскордонного значення [4]. О. Червона здійснила комплексну оцінку транскордонного співробітництва України та Польщі з позицій розвитку туристичного підприємництва. Авторка підкреслює, що транскордонна взаємодія сприяє поглибленню добросусідських відносин, активізації транспортної інфраструктури, співпраці в сфері культури й освіти, охорони довкілля та стимулює інвестиційну діяльність у прикордонних регіонах, створюючи сприятливі умови для формування спільного туристичного простору [6]. Дослідники А.Дубович, Т. Василенко та О. Вичка проаналізували основні виклики та можливості розвитку туризму в прикордонних територіях України та Польщі [2]. Незважаючи на значний науковий доробок, присвячений дослідженню транскордонного співробітництва Україна-Польща, залишається потреба у подальшому вдосконаленні наукових підходів до аналізу цього явища.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування історичних передумов та аналіз наукових підходів до дослідження українсько-польського транскордонного співробітництва в галузі туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток туризму у транскордонних регіонах має комплексний характер, оскільки поєднує історичні традиції взаємодії сусідніх територій, сучасні інтеграційні процеси та просторові особливості прикордонних зон. Історичні передумови формування транскордонних туристичних зв'язків ґрунтувалися на спільному використанні природних ресурсів, тривалих культурних контактах та активних торговельно-економічних взаєминах, що створили достатньо потужну основу для подальшої міжрегіональної співпраці. Багатотисячолітня історія взаємодії України та Польщі, яка формувалася в умовах змін державних кордонів, політичних союзів і конфліктів, визначально вплинула на характер сучасних контактів між регіонами.

У цьому контексті прикордонні області України (Львівська та Волинська), що межують з Польщею, а також прилеглі польські воєводства (Любінське й Передкарпатське) вирізняються геополітичним розташуванням, сприятливими природними умовами, ресурсним, економічним, культурним, науковим потенціалом тощо. Це дає широкі можливості для ефективного транскордонного співробіт-

ництва у галузі туризму між цими регіонами. Про унікальні природні ресурси польсько-українського прикордонного регіону свідчить існування на цій території чотирьох національних парків (Яворівський, Шацький – на українській території та Поліський і Розточанський – на польській території), а також понад 1000 об'єктів природно-заповідного фонду [2].

Значний потенціал для розвитку туризму також забезпечує багатство історико-культурних ресурсів. Україна та Польща мають наявність унікальних історичних, архітектурних та культурних пам'яток, спільність історичних подій та видатних постатей становить цінність для пізнавального туризму в межах українсько-польського транскордонного регіону (об'єкти внесені до Списку світової спадщини ЮНЕСКО – Блізно, Гачув, Львів, Замость, значна кількість пам'яток замково-палацової та релігійної культури) та створюють умови для спільних транскордонних туристичних продуктів та маршрутів [5].

О. Червона вважає, що Польща є одним з найактивніших партнерів України у сфері розвитку туристичної галузі прикордонних територій та залученні іноземних туристів. Тому, важливо розвивати співпрацю надалі, що сприятиме поліпшенню соціально-економічного розвитку цих країн [6].

Сучасне розуміння транскордонного співробітництва значно ширше, ніж просто взаємодія сусідніх громад. Воно розглядається як процес побудови добросусідських відносин між місцевими зацікавленими сторонами та органами влади по обидва боки кордону з метою подолання проблем та сприяння гармонійному розвитку сусідських громад. Завдяки транскордонному співробітництву громади, розташовані на прикордонних територіях, можуть сприяти своєму соціально-економічному розвитку, розбудовувати економіку на масштабах надання кращих послуг та розширювати перспективи співробітництва у сфері культури. Посилення культурного обміну між сусідніми громадами допоможе збагатити досвід ділових мандрівників і створити можливість для співпраці та інновацій [3].

У сучасних умовах європейської інтеграції транскордонне співробітництво стає одним із ключових інструментів активізації туристично-рекреаційного розвитку прикордонних регіонів. Поєднання ресурсів, інфраструктури та управлінських інструментів декількох держав дає змогу створювати конкурентоспроможний туристичний продукт, здатний відповідати

глобальним потребам ринку. Сучасні аспекти розвитку туризму в транскордонних регіонах охоплюють декілька напрямів:

- впровадження інтегрованих транскордонних туристичних маршрутів, які об'єднують природні, історико-культурні та рекреаційні об'єкти сусідніх країн і сприяють збільшенню туристичних потоків та тривалості перебування;

- формування транскордонних туристичних кластерів, діяльність яких ґрунтується на взаємодії бізнесу, органів влади та громадських організацій країн;

- орієнтація на сталий розвиток, оскільки раціональне використання природних ресурсів та збереження біорізноманіття є особливо важливим питанням для успішного розвитку екологічного туризму [1];

- цифровізація туристичного простору, що включає використання цифрових платформ для бронювання, мобільних додатків, віртуальних турів та інтерактивних інформаційних ресурсів, які забезпечують зручний доступ до інформації та сприяють інтеграції туристичних продуктів.

Попри значний потенціал розвиток транскордонного співробітництва у сучасних умовах стикається з низкою викликів. До основних проблем розвитку транскордонного співробітництва належать:

- нерівномірність соціально-економічного розвитку прикордонних територій. Відмінності у рівні інфраструктурної забезпеченості, інвестиційної привабливості та якості туристичних послуг створюють значний дисбаланс між країнами-партнерами, що може ускладнювати формування єдиного туристичного продукту;

- відмінності у законодавчій та нормативно-правовій базі. Сусідні країни дотримуються різних стандартів якості послуг, вимог до сертифікації, правил здійснення туристичної діяльності та екологічних норм;

- інфраструктурі обмеження. Недостатня транспортна доступність, відсутність сучасних логістичних рішень та нерівномірна розвиненість сервісної інфраструктури можуть значно обмежувати туристичні потоки та знижувати привабливість транскордонних маршрутів;

- візові бар'єри. Попри спрощення перетину кордонів між Україною та країною ЄС, зберігаються черги, бюрократичні процедури та обмеження, що зменшує мобільність туристів і може стримувати розвиток регулярних транскордонних поїздок;

- проблеми безпеки. Воєнний стан та загрози національній безпеці накладають суттєві обмеження на пересування, організацію туристичних заходів, роботу об'єктів інфраструктури. Відповідно змінились пріоритети транскордонного співробітництва у сфері туризму щодо обмежень на подорожі, закриття кордонів, значні потоки біженців і проблеми внутрішньої безпеки [3]. Проте саме ці обставини стимулюють пошук нових моделей взаємодії, оптимізацію туристичних стратегій та розроблення інноваційних рішень, що забезпечують стійкість транскордонного туристичного простору.

На нашу думку, комплексний та багатofакторний характер розвитку транскордонних територій зумовлює необхідність застосування сучасних наукових підходів дослідження, які дають змогу всебічно охопити історичні, соціально-економічні та просторові аспекти розвитку туризму. Методологічний інструментарій дослідження базується на поєднанні якісних і кількісних методів та включає такі основні підходи:

- аналіз та синтез – для опрацювання наукових джерел та узагальнення теоретичних підходів до розвитку транскордонного туризму;

- історико-географічний метод, який надає можливість дослідити передумови формування транскордонних туристичних зв'язків, вплив історичних подій та культурних контактів на розвиток туризму та рекреації;

- системний підхід дає змогу розглянути транскордонний регіон як цілісну соціально-економічну систему, у межах якої взаємодіють органи влади, туристичний бізнес, місцеві громади та інфраструктурні елементи;

- порівняльний метод для зіставлення особливостей організації туристичної діяльності, нормативно-правових засад та організації транскордонного співробітництва в різних прикордонних регіонах;

- метод узагальнення для формування підсумкових висновків щодо сучасних тенденцій, проблем та перспектив розвитку туризму та рекреації в умовах транскордонного співробітництва.

Отже, поєднання зазначених методів забезпечує комплексність дослідження та дозволяє глибоко проаналізувати особливості туристично-рекреаційного розвитку транскордонних територій та окреслити напрями подальшої інтеграції та вдосконалення співпраці.

Висновки. Розвиток туризму у транскордонних регіонах України та Польщі є результатом поєднання історичних, природних, соці-

ально-економічних і культурних чинників, що формують сприятливі умови для двосторонньої співпраці. Багатовікова спільна історія, наявність значних природних і культурно-історичних ресурсів створюють основу для формування конкурентоспроможного транскордонного туристичного продукту. Регіони, що межують володіють потужним потенціалом для екологічного, пізнавального та рекреаційного туризму. Попри наявні проблеми, тран-

скордонний туристичний простір демонструє високий потенціал до відновлення та подальшого розвитку.

Таким чином, транскордонне співробітництво має значний потенціал для зміцнення туристичного сектору, а комплексний методологічний підхід є необхідною передумовою для подальших наукових досліджень і практичної реалізації транскордонних туристичних ініціатив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дубовіч І. А. Сучасні теоретико-методичні та практичні проблеми транскордонного співробітництва у сфері екологічного туризму між Україною та країни Європейського Союзу. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №4(51). С. 430–434. doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-61
2. Дубович І. А., Василенко Т. П., Вичка О. В. Особливості та перспективи розвитку українсько-польського транскордонного співробітництва у галузі туризму. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2005. Вип. 15.7. С. 274–278.
3. Згурська Ю. Транскордонне співробітництво як драйвер розвитку міжнародного ділового туризму. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. Вип. 2 (29). С. 39–47. doi.org/10.33108/sep2023.02.039
4. Ільющонок І., Габчак Н. Транскордонне співробітництво України у туризму в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку сфери гостинності: перспективи та виклики*: матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 4-5 травня 2023 р.). Ужгород. 2023. С. 216–218.
5. Мігущенко Ю. Транскордонний туризм між Україною та Польщею: стан, проблеми та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2016. Вип. 38. С. 283–293. doi.org/10.30970/vir.2016.38.0.3104
6. Червона О. Розвиток туристичного підприємництва у транскордонному співробітництві України та Польщі. *Polsko-ukraińskie doświadczenia współpracy euroregionalnej*. 2018. С. 203–216.

REFERENCES:

1. Dubovich I. A. (2024) Suchasni teoretyko-metodychni ta praktychni problemy transkordonnoho spivrobotnytstva u sferi ekolohichnoho turyzmu mizh Ukrainoiu ta krainy Yevropeiskoho Soiuzu [Modern theoretical, methodological and practical problems of cross-border cooperation in the field of ecological tourism between Ukraine and the countries of the European Union]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, no. 4(51), pp. 430–434. doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-61
2. Dubovych I. A., Vasylenko T. P., Vychka O. V. (2005) Osoblyvosti ta perspektyvy rozvytku ukraïnsko-polskoho transkordonnoho spivrobotnytstva u haluzi turyzmu [Features and prospects of development Ukrainian-Polish transboundary collaboration in industry of tourism]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of the NLTU of Ukraine*, no. 15.7, pp. 274–278.
3. Zghurska Yu. (2023) Transkordonne spivrobotnytstvo yak draiver rozvytku mizhnarodnoho dilovoho turyzmu [Cross-border cooperation as a driver of international business tourism development]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-economic problems and the state*, vol. 2(29), pp. 39–47. doi.org/10.33108/sep2023.02.039
4. Iliushonok I., Habchak N. (2023) Transkordonne spivrobotnytstvo Ukrainy u turyzmu v umovakh voïennoho stanu [Ukraine's cross-border cooperation in tourism under martial law]. *Aktualni problemy rozvytku sfery hostynnosti: perspektyvy ta vyklyky*: Mizhnarodna naukovo-praktichna konferenciya (Uzhhorod, May 4th–5th, 2023). Uzhhorod, pp. 216–218.
5. Mihushchenko Yu. (2016) Transkordonnyi turizm mizh Ukrainoiu ta Polshcheiu: stan, problemy ta perspektyvy [Cross-border tourism between Ukraine and Poland: status, problems and prospects]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Mizhnarodni vidnosyny – Lviv University Bulletin. Series: International Relations*, vol. 38, pp. 283–293. doi.org/10.30970/vir.2016.38.0.3104
6. Chervona O. (2018) Rozvytok turystychnoho pidpriemnytstva u transkordonnomu spivrobotnytstvi Ukrainy ta Polshchi [Tourism entrepreneurship development in trans-border cooperations of Ukraine and Poland]. *Polsko-ukraińskie doświadczenia współpracy euroregionalnej – Polish-Ukrainian experiences of Euroregional cooperation*, pp. 203–216.

Дата надходження статті: 17.04.2026

Дата прийняття статті: 12.05.2026

Дата публікації статті: 26.05.2026